

SPRAWOZDANIE

z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2019.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art.179 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1111 z późn. zm.), który zobowiązuje Wójta do złożenia Radzie Gminy rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny do dnia 31 marca każdego roku.

Katalog zadań zawarty w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwala na stworzenie w gminie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie. Do zadań gminy zgodnie z ustawą należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- 6) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 7) sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny;
- 8) realizacja zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1111 z późn. zm), w gminie Rypin zatrudniono asystenta rodziny. Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny, polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie

niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. Ponadto w ramach swoich obowiązków asystent rodziny jest zobowiązany zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku podejmowania działań na rzecz rodziny, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, z uwagi na konieczność skoordynowania działań z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Zadania asystenta rodziny realizowane są zgodnie z przepisami ustawowymi i polegają przede wszystkim na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów, do których należą m.in.: niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze i prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, przewlekła choroba, niepełnosprawność, przemoc, wyuczona bezradność, zaburzenia psychiczne, u których występowanie powoduje trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny, samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Działania asystenta rodziny ukierunkowane są przede wszystkim na utrzymaniu dzieci w ich naturalnym środowisku.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloproblemowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach.

Model pracy z rodziną objętą asystą rodzinną zakłada współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny na każdym etapie pracy z rodziną. Współpraca pracownika socjalnego z asystentem rodziny ma charakter ciągły, począwszy od fazy planowania, konstruowania długoterminowych celów (w oparciu o narzędzie jakim jest plan pracy z rodziną i kontrakt socjalny), również poprzez pozostałe fazy: realizacji planu (radzenie sobie z napotkanymi przeszkodami, podejmowanie interwencji, dokonywanie koniecznych zmian w ustalaniu celów głównych i szczegółowych zawartych w kontraktach socjalnych i planach pracy, współpraca z partnerami w obszarze wspierania rodziny), a także w fazie monitorowania rodziny. Pracownik socjalny w początkowym etapie współpracy służy asystentowi, zarówno posiadaną wiedzą teoretyczną, jak i swoim doświadczeniem w pracy z konkretną rodziną. Natomiast w etapach późniejszych współpraca polega na wymianie posiadanych informacji – często znacznie szerszych ze strony asystenta z uwagi na dużą częstotliwość kontaktów oraz zdobyte przez członków rodziny zaufanie. Jednak to pracownik socjalny podejmuje ostateczne decyzje w ważnych kwestiach dotyczących rodziny i

wyznacza wspólne kierunki działań dla siebie i asystenta rodziny w zakresie realizacji działań, mających na celu wsparcie potrzebujących rodzin.

Współpraca pomiędzy pracownikami oparta jest na partnerstwie, rozwoju kompetencji, współpracy merytorycznej, rozwoju osobistym i rozwoju samoświadomości. Pracownik socjalny włącza asystenta rodziny w spotkania o charakterze interdyscyplinarnym, celem nawiązania jak największej sieci kontaktów, która następnie stanowić będzie jego kapitał kompetencyjny. Współpraca obydwóch pracowników ma na celu wzajemne uzupełnianie się w zakresie posiadanych zasobów i podejmowanie jednolitego kierunku działań wobec adresatów pracy socjalnej. Asystent rodziny i pracownik socjalny uzupełniają się w podejmowanych działaniach, by jak najlepiej pomóc rodzinom słabszym społecznie.

Asystent rodziny zatrudniony w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rypinie realizuje w szczególności następujące zadania:

- pomoc w poprawie sytuacji bytowej oraz w uzyskaniu samodzielności materialnej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych (zapisy do terapeuty);
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną, opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodzin;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Asystent realizując plan pomocy rodzinie współpracował przede wszystkim z:

- 1) Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Rypinie,

- 2) placówkami oświatowymi,
- 3) Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rypinie,
- 4) służbą medyczną (np. lekarze rodzinni),
- 5) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie,
- 6) Komendą Powiatową Policji w Rypinie,
- 7) Sądem.

Gminny program wspierania rodziny przyjęto uchwałą Nr XXII/146/17 Rady Gminy Rypin z dnia 23 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019.

Celem programu jest:

Cel 1. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Cel 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.

Cel 3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

Realizacja programu w 2019 roku przedstawia się następująco:

Cel 1. Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

1.1. Monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami/rodzin dysfunkcyjnych oraz analiza zjawisk rodzących potrzebę ubiegania się o pomoc.

W ramach tego zadania Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie prowadzi monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami.

Wskaźniki realizacji zadania

Najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy było:

- ubóstwo – 606 rodzin,
- bezrobocie – 70 rodzin,
- niepełnosprawność – 71 rodzin,
- długotrwała lub ciężka choroba – 84 rodziny,
- potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietność) – 55 rodzin,
- alkoholizm – 15 rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 13 rodzin,
- przemoc w rodzinie – 9 rodzin,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 1 rodzina.

W roku 2019 przeprowadzono 1496 wywiadów środowiskowych.

1.2. Współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami, placówkami wsparcia dziennego.

światlicami środowiskowymi w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych.

W ramach zadania Ośrodek prowadzi stałą współpracę, w szczególności ze szkołami, Komendą Powiatową Policji, Powiatowym Urzędem Pracy, Kuratorami Sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w zakresie monitoringu wspólnych klientów, poprzez spotkania i wymianę informacji.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba podjętych interwencji – 40,
- liczba osób objętych wsparciem – 140.

1.3. Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie.

W ramach tego zadania prowadzono pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu bądź odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin objętych wsparciem w postaci pracy socjalnej – 803 rodziny.

1.4. Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień, terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej.

Pracownicy socjalni, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, Asystent rodziny oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych motywują i zobowiązują osoby uzależnione do podjęcia terapii. W roku 2019 do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 14 wniosków.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba osób, które podjęły terapię – 4,
- liczba osób, które ukończyły terapię – 2,
- liczba założonych Niebieskich Kart – 10.

1.5. Dążenie do reintegracji rodzin poprzez pomoc rodzinie z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej.

W przypadku podejmowania działań na rzecz rodziny, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej asystent zobowiązany jest do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej z uwagi na konieczność skoordynowania działań z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy

zastępczej.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej – 2.

1.6. W zależności od zdiagnozowanych potrzeb zapewnienie opieki rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny.

Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny i polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim, przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców gminy – 1,
- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta - 12.

Cel 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.

2.1. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, udziela rodzinom wsparcia finansowego realizowanego w formach pieniężnych oraz niepieniężnych. Pomoc udzielana jest ze względu na trudną sytuację życiową, przy spełnieniu ustawowego kryterium dochodowego. Ponadto realizuje również wypłaty świadczeń wychowawczych (500+), świadczeń rodzinnych, zasiłków dla opiekunów, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, stypendium socjalnego, świadczenia „Dobry start”, jednorazowego świadczenia „Za życiem”, dodatków mieszkaniowych i energetycznych. W stosunku do osób bezrobotnych podejmowano działania zmierzające do ich aktywizacji zawodowej poprzez udział w pracach społecznie użytecznych, w których uczestniczyło 12 osób.

Wskaźniki realizacji zadania

- świadczenie pieniężne wypłacone z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa - 55 rodzin (298 osób w tych rodzinach), w tym z powodu wielodzietności 15 rodzin (90 osób w tych rodzinach),
- świadczenie pieniężne wypłacone z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 13 rodzin (60 osób w tych rodzinach), w tym 5 rodzin niepełnych i 8 rodzin wielodzietnych,

- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami – 12.939 świadczeń,
- świadczenie pielęgnacyjne – 551 świadczeń,
- zasiłki pielęgnacyjne – 1.968 świadczeń,
- świadczenie z funduszu alimentacyjnego – 729 świadczeń,
- specjalne zasiłki opiekuńcze – 131 świadczeń,
- zasiłki dla opiekunów – 63 świadczenia,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – 43 świadczenia,
- świadczenie rodzicielskie – 217 świadczeń,
- świadczenie „Dobry start” – 1.052 świadczenia,
- świadczenie wychowawcze – 14.304 świadczenia,
- stypendium szkolne dla 189 uczniów,
- dodatki mieszkaniowe dla 19 rodzin,
- dodatki energetyczne dla 3 rodzin.

2.2 Objęcie dożywianiem wszystkich potrzebujących dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie w 2019 roku uczestniczył w realizacji rządowego programu pn. „Posiłek w szkole i w domu”. Dzieci, które nie kwalifikowały się do objęcia dożywianiem w ramach programu rządowego, dożywiane były w ramach środków własnych zgodnie z uchwałą Rady Gminy Rypin Nr XXXVI/178/06 z dnia 4 października 2006 r.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba dożywianych dzieci w ramach programu rządowego - 298,
- liczba dożywianych dzieci w ramach środków własnych – 316.

2.3. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Pracownicy socjalni wraz z asystentem rodziny obejmowali monitorowaniem w zakresie sytuacji zdrowotnej rodziny i dzieci wymagające konsultacji medycznej, psychologicznej i psychiatrycznej.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin objęta monitorowaniem – 7,
- liczba dzieci z rodzin objętych monitorowaniem – 11.

2.4. Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą.

Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rypinie działa punkt konsultacji psychologiczno-terapeutycznej świadczącej usługi m.in. w zakresie poradnictwa rodzinnego, wychowawczego,

psychoterapii uzależnień i współuzależnień. Konsultacje z terapeutą prowadzone są w każdy wtorek miesiąca w godzinach od 8.30 do 13.30.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba osób korzystających z poradnictwa – 80 osób (249 udzielonych porad).

2.5. Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie ponosi odpłatność za pobyt dzieci z terenu gminy w rodzinach zastępczych. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, ponosi odpłatność za jego pobyt w pierwszym roku 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku pobytu 30%, w trzecim i następnych 50%.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – 13,

- wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach – 59.798,34 zł.

Cel 3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

3.1. Szczegółowe i wieloaspektowe rozpoznanie sytuacji rodziny przeżywającej trudności.

Wśród rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest wiele rodzin wieloproblemowych, to znaczy takich, w których występuje więcej niż jedna dysfunkcja. Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że najczęściej niezaradność rodziny w wychowywaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich czy nadużywanie alkoholu.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin przeżywających trudności – 46.

3.2. Kierowanie osób uzależnionych na leczenie.

Pracownicy socjalni, pracując z rodziną, w której występuje problem nadużywania alkoholu przez członka rodziny, kierują tą osobę do poddania się leczeniu w stacjonarnym lub niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego, bądź składają wniosek do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba osób, które podjęły terapię – 4,
- liczba osób, które ukończyły terapię – 2.

3.3. Włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Rozwiązywania Przemocy w Rodzinie w rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzony został zespół interdyscyplinarny. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba założonych Niebieskich Kart – 10.

3.4. Udzielanie rodzinom pomocy finansowej i rzeczowej (w formie żywności, odzieży).

W ramach zadania udzielano rodzinom wsparcia w formie zasiłku celowego na zakup żywności i niezbędnej odzieży.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin objętych pomocą – 168.

3.5. Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny.

Decyzję o przydziale asystenta rodziny do danej rodziny podejmuje Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie na podstawie wniosku pracownika socjalnego i analizy sytuacji danej rodziny. W roku 2019 asystent rodziny pracował z 12 rodzinami i obejmował wsparciem łącznie 44 dzieci. W 2019 roku zakończył pracę z 2 rodzinami. W ramach swoich obowiązków asystent rodziny brał udział w zespole do spraw oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Są to zespoły powoływane przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, które monitorują i analizują sytuacje rodzin pod kątem możliwości powrotu dzieci do naturalnego środowiska.

Wskaźniki realizacji zadania

- liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny – 12.

3.6. Udział pracowników socjalnych i asystenta rodziny w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej umożliwia pracownikom podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i konferencjach.

Wskaźniki realizacji zadania

- | |
|---|
| <ul style="list-style-type: none">- liczba szkoleń – 4,- liczba konferencji – 1. |
|---|

W 2019 roku, Gmina Rypin przystąpiła do realizacji programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na 2019 rok”. W ramach programu otrzymano w formie dotacji środki finansowe w wysokości 17.730,00 zł. Dofinansowaniu podlegały koszty wynagrodzenia brutto asystenta rodziny zatrudnionego na podstawie umowy o pracę wynoszące nie więcej niż 1.900,00 zł (maksymalnie 60 % kosztów wynagrodzenia brutto). W ramach dotacji wykorzystano 17.729,98 zł, pozostała część wynagrodzenia asystenta rodziny została dofinansowana ze środków własnych Gminy. Łącznie na wynagrodzenie brutto asystenta rodziny przeznaczono 38.723,36 zł.

Potrzeby związane z realizacją zadań wykonywanych z zakresu wspierania rodziny w roku 2020:

1. Kontynuacja zatrudnienia asystenta rodziny – możliwość otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa.
2. Podnoszenie kwalifikacji asystenta rodziny.
3. Podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się pracą z rodziną poprzez udział w szkoleniach i innych formach kształcenia.
4. Zapewnienie środków na współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych.
5. Realizacja ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w związku z urodzeniem dziecka z ciężką chorobą i niepełnosprawnością.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów, konieczne jest dalsze współdziałanie osób i jednostek organizacyjnych na terenie gminy działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie.